

Celoštátna prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie

Info 2 / 22. 6. 2017

Vydali: Národné osvetové centrum Bratislava a Mestské kultúrne stredisko Dolný Kubín

Hviezdoslavov slnovrat

Včera 21. 6. o pol siedmej ráno sa začal letný slnovrat. A včera 21. 6. sa začal aj Hviezdoslavov Kubín. Verte, obe tieto udalosti majú veľa spoločného.

Snovrat je sviatok, končí sa ním obdobie zimného slnovratu, keď sa zem otvárala a prijímala to, čo sme do nej vkladali. Presne tak aj naša prehliadka je sviatkom. Slova. A doteraz prijímala všetky svoje postupové časti.

Teraz vrcholí. Letný slnovrat otvára brány letu, najkrajšiemu obdobiu roka a zem zo seba vydáva všetko, čo sme do nej vložili. Rovnako Hviezdoslavov Kubín otvoril brány 63. ročníka a žne tú najlepšiu úrodu. Žne to, čo sme do neho vložili. Niečo ostane nevyrieknuté, nesplnené, veľa sa však podarí. Slovo predsa visí vo vzduchu. Prajem vám úspešný, láskavý a inšpirujúci Hviezdoslavov slnovrat.

Janka Greššová,
riaditeľka Mestského kultúrneho strediska
xxx

Nedávno som sa zúčastnil služieb Božích v Evanjelickom kostole v Dolnom Kubíne, ktorý

sa nachádza na Hviezdoslavovom námestí, vedľa Hviezdoslavovho múzea a Hviezdoslavovej sochy. A dostalo sa mi tej cti, že som bol posadený na miesto, kde kedysi sedával sám Pavol Országh. Vtedy sa mi v pamäti vynorili jeho slová „nie ten, kto v rozkoši planúc žil, ale ten, kto tvoril a vytvoril, môže hovoriť, že žil!“. Opäť som si uvedomil, že každý deň nám život prináša rôzne možnosti.

Záleží len na nás, čo si vyberieme a čomu budeme venovať čas. Mladí ľudia, ktorí prišli do Kubína sa rozhodli, že to bude umelecký prednes alebo divadlo poézie.

Nech to dopadne akokoľvek, už teraz sú víťazi, pretože dostať sa až sem zahŕňa hodiny priprav, odriekania, disciplíny... A to predsa nezvládne každý!

Roman Matejov,
primátor mesta Dolný Kubín
xxx

Nie je jednoduché vytvoriť niečo nové, originálne, ale nie je ani jednoduché zachovávať a obnovovať zaužívané, tradičné či dokonca

staré.

Hviezdoslavov Kubín patrí k najstarším súťažiam a kultúrnym podujatiam na Slovensku, udržiava tradíciu recitácie, umeleckého prednesu a vytvoril platformu pre vznik kolektívnych interpretačných foriem prednesu a divadla.

Samotnú súťaž by však Národné osvetové centrum zbytočne vyhlasovalo, keby sa do nej prirodzene nezapájali recitátori, kolektívy a milovníci literatúry, ak by im a celkovej úrovni týchto aktivít nepomáhali obetaví odborníci a nadšenci a ak by im nepripravovali priestor na prezentáciu a konfrontáciu rovnako obetaví organizátori.

Ak si teda môžeme dovoliť otvárať seľoštátne vyvrcholenie tejto súťaže, treba sa poďakovať všetkým zainteresovaným.

Tatiana Šišková, riaditeľka odboru ZUČ,
Národné osvetové centrum

Dvojnásobné jubileum

Ctená pani Čajková, týmto oslovením otváral 63. ročník Hviezdoslavovho Kubína primátor Dolného Kubína Roman Matejov. Netradične začal s oslovením duše a mozgu festivalu Jaroslavy Čajkovej pretože Jarka Čajka tento rok oslávila dve významné životné jubileá.

Jedno v znamení býka a druhé v znamení slnovratu – najprv 10. mája oslávila 60. narodeniny a potom sa 21. júna začal pre ňu už 40. ročník Hviezdoslavovho Kubína.

Rok čo rok naň chodí už od jeho 24. ročníka, teda od roku 1977. A venuje sa mu s vervou vlastnou nielen jej býčiemu znameniu ale aj akoby ona sama bola predobrazom silnej, odvážnej, usilovnej, nebojácnej a zároveň zasnívanej čajky známej ako Jonathan Livingston.

Ďakujeme!

Miriam Kičiňová

Ľubomír Šárik

Marta Vilhanová

Eliška Sadílková

Kedysi súťažili, dnes hodnotia

S Hviezdoslavovým Kubínom dospievali a zostali mu verní dodnes. Dnešní porotcovia a porotkyne ho poznajú z oboch strán – aj ako súťažiaci aj ako hodnotiaci. Niektorí recitovali, iní hrali a niektorí oboje. Aké majú spomienky a na čo sa tešia, na to sme sa opýtali porotkyň a porotcov detského prednesu, ktorými sú Mgr. Eva Pršová, PhD., Mgr. Marta Vilhanová a Mgr. Eliška Sadílková, a recitačných kolektívov a divadiel poézie v zložení Mgr. art. Miriam Kičiňová, Mgr. Peter Janků, PhD., PhDr. Ľubomír Šárik, Mgr. art. Patrik Lančarič a Mgr. Diana Laciaková.

Čo považujú za svoj najväčší úspech

Miriam Kičiňová (prvýkrát v porote): Pomerne intenzívne som recitovala aj hrala divadlo, až to vyústilo do práce, ktorú robím teraz, pretože aj tá sa dotýka poézie, aj my v SND robíme občas divadlo poézie. Som teda bývalá recitátorka, ale bohužiaľ nikdy sa mi nepodarilo dostať až na HK. Takže ja som ten frustrovaný recitátor, ktorý to potom musel začať robiť zvonku. J Keď ma oslovili do poroty, bola som z pocitu zodpovednosti a rešpektu úplne vystresovaná. Ale snáď môj pohľad na súťažné inscenácie môže byť osožný, pretože je poznačený praktickým divadlom. Na druhej strane pravidelne chodím na Scénickú žatvu, takže som v kontakte s prednesmi a divadlom poézie a vždy sú to pre mňa na Žatve tie najlepšie kúsky. Preto som sa tešila, že si budem konečne môcť pozrieť a vychutnať všetky inscenácie, nie len tie, čo sa dostanú na Žatvu.

Ľubomír Šárik (25x v porote): Ako recitátor som nikdy sólovo nevystupoval, ale o prednese som sa veľa dozvedel od profesora Horáka a nebohého Albina Bagina, ktorý učil na katedre slovenčiny. Hrával som v študentskom divadle, ktoré malo v repertoári aj divadlo poézie. Tam som zväčša účinkoval ako „mlčiaci dav“, ale bol som aj na HK, tuším v roku 1976,

keď sme zdramatizovali jednu Stachovu báseň. Rád na to spomínam, pretože sme tam vtedy vystupovali aj so živým holubom.

Marta Vilhanová (10x v porote): „Naj“ bol pre mňa rok, keď som po dlhých rokoch čakania Hviezdoslavov Kubín konečne vyhrala. Ten text Stanisława Ryszarda Dobrowolského Poprava recitujem stále dokola. Aj keď je to údajne slabý text, ja v ňom nachádzam stále nové a nové priestory a záhadné dimenzie.

Eliška Sadílková (asi 10x v porote): Intenzívne som recitovala počas strednej a vysokej školy, teda koncom 70. a začiatkom 80. rokov. Recitovala som s veľmi silnou generáciou akou bola Jarka

Čajková, Peter Zemaník, Paťa Jarjabková, Soňa Müllerová a Dáša Šelepáková. To boli naozaj hviezdne časy a úžasné prednesy. Nehovorím to preto, že môj najväčší úspech bol, že som sa niekoľkokrát dostala na celoštátnu prehliadku. Objektívne priznávam: v tej konkurencii som nemala šancu sa výrazne presadiť. Druhým dychom však hneď dodávam, že za úspech nepovažujem umiestnenie sa na súťaži. Ja som veľmi spokojná a vďačná, že som takú školu mala možnosť zažiť.

Peter Janků (24x bol v Kubíne, z toho asi 17x ako porotca): V 93. sme tu v Kubíne súťažili s divadelným súborom Osamelý Havran. Vtedy sa na celoslovenské kolo dostávali dva súbory, čiže pre nás bol veľký úspech, že sme sa sem vôbec dostali. A skončili sme teda druhí.

Diana Laciaková (2x v porote): Aj som recitovala, aj som hrala v divadlách poézie. Najväčšie zážitky sa spájajú samozrejme s tým, keď človek po všetkých tých útrapách prejde cez všetky kolá a dostane sa na celoštátnu. A keď sa nám ho podarilo s takým dadaistickým kúskom divadla poézie vyhrať, tak to bolo ako keby človek získal medailu na olympiáde. Bol to veľký zážitok. A potom nasledovali ďalšie divadlá poézie a hlavne moje osobné vyznanie a vyznanie celého kolektívu Hviezdoslavovmu Kubínu, a to bola inscenácia s názvom Hviezdoslavov, s ktorou sme vystúpili aj na 60. výročí.

Patrik Lančarič (2x v porote): Ja som sa ako recitátor do Kubína neprebojoval, vždy som skončil už v triednom kole. Ale skoro celý gypsel som absolvoval s jednou jedinou básňou - Hviezdoslavovou básňou Smrečina.

Eva Pršová (veľakrát v porote): Ako recitátorka som dieru do sveta neurobila. Väčšie úspechy som zažila ako členka divadelného súboru Knap pri PF v Banskej

Peter Janků

Dana Laciaková

Patrik Lančarič

Eva Pršová

Bystrici a ako lektorka súťažiacich žiakov. Moja prvá recitátorka Mirka Martináková (Janegová) sa už sama niekoľko rokov zúčastňuje HK ako vedúca divadielka poézie aj lektorka recitátorov.

Ktorý ročník im najviac utkvel

Eubomír Šárik: Určite najmä tie jubilejné ročníky, pretože sa na nich zúčastňovali recitátori aj organizátori, ktorí stáli pri kolíske tohto podujatia - ujo Mladoň, či Teo Herkeľ Florin. Boli to naozaj vynikajúce osobnosti. Pamätám si na veľmi silné ročníky a množstvo vynikajúcich recitátorov a dosť časté situácie, keď bolo ťažké určiť víťaza. Najmä v V. kategórii, pretože vtedy sa vo veľkom počte zúčastňovali vysokoškolskí a divák z prednesov i divadiel poézie dostával veľmi silné impulzy a inšpirácie. Dnes to už nie je a úroveň tejto kategórie poklesla. Prevzala ju ale IV. kategória, chvalabohu.

Marta Vilhanová: Božemôj, neviem ktorý mi najviac utkvel v pamäti! Nechcem povedať, že mi v pamäti neutkvieva skoro nič. Myslim na budúcnosť a teším sa na to, čo ešte zažijem.

Eliška Sadíleková: Pamätám si tie ročníky, keď som súťažila. Počúvať tie prednesy, ktoré som už menovala, bol pre mňa úžasný zážitok. A potom si ešte veľmi dobre pamätám môj obrovský strach z porotcov. Mala som smrteľný strach z Místrika, Findru, Kamenistého... Čo povedia, ako ma zvozia, čo mi vytknú? Dnes mi príde až neskutočné, že som to tak prežila, ale rozhodne si na to veľmi dobre pamätám.

Peter Janků: Takých ročníkov bolo viac. Väčšinou tie okružle a keď som robil komponované programy. Myslim že to bolo na 50. výročie, keď sme vymysleli sviečkový sprievod z MSKS do kina Choč. To bolo silné. Ale aj tie moje začiatkové, keď fungovala taká filozofická ideová debata. Vymieňali sme si generačné skúsenosti a mali sme možnosť stretnúť

sa s ľuďmi, ktorí boli naozajstní bardi a nemali sme šancu ich nikde inde stretnúť, nie to sa s nimi ešte aj rozprávať.

Diana Laciaková: Tak isto to bol ten prvý, na ktorý sme sa dostali, čo bolo zhruba pred 15 rokmi. Ale aj každý jeden, čo som tu navštívila - pretože som tu stretla ľudí, ktorí urobili ten čas pre mňa nezabudnuteľným.

Patrik Lančarič: Keďže vlni som tu debutoval ako porotca, tak ten minuloročný. Čo som tu zažil, ma veľmi zasiahlo. Najmä inscenácia listov Jakuba Ursínyho a jeho otca Deža.

Eva Pršová: Najvýraznejšie ma zasiahli Eubica Stuhlová, ktorá recitovala Tristana Corbiera a Jana Skořepová s Dušekovým Závojom, ale z každého Kubína som si odniesla výnimočný zážitok.

Na čo sa tešia

Miriam Kičínová: Hlavne na to, že budem mať konečne prehľad kto a čo recituje, ako to dnes vyzerá

v umeleckom prednese, kam sa posúva trend, aká je dramaturgia, ako to môže byť modernizované oproti časom, keď som sama recitovala. Pretože už moje skúsenosti zo Scénickej žatvy ukazujú, že dramaturgia je oveľa progresívnejšia, ako si ju pamätám ja spred pätnástich rokov. V mnohom to dokonca predstihuje výber profesionálnych študentov herectva, ktorí chodia súťažiť na prehliadku v Poděbradoch.

Eubomír Šárik: Nevie, čo všetko stihnem, ale teším sa na inscenácie divadiel poézie, ale rád si vypočujem aj prednesy IV. kategórie, najmä v próze, pretože sa tam pomerne často vyskytujú zaujímavé tituly a vynikajúci rozprávači príbehov.

Marta Vilhanová: Na jedlo v Nostalgií.

Eliška Sadíleková: Na deti. Jednak preto, že som už viacerých počula a viem, že sem prišli vynikajúce prednesy. Už dopredu vidím na textoch, na skvelej dramaturgii, na tom ako sa ľudia hrajú s básňami, robia montáže, že tam je jasná myšlienka niečo povedať. Na to sa veľmi teším.

Peter Janků: Aj keď som mal tento rok všelijaké problémy, a môžem tu byť iba dva dni, tak som si povedal, že Kubín proste nemôžem vynechať. Tešil som sa na stretnutie s ľuďmi a proste „na toto tu“.

Diana Laciaková: Teším sa na to, že zistím o čom mladí ľudia a tínedžeri uvažujú, a čím žijú vo svete poézie.

Patrik Lančarič: Na ľudí, na recitácie, na divadlá, na všetko.

Eva Pršová: Teším sa, že tento HK nebude výnimkou a opäť si odnesiem výnimočný zážitok. Teším sa na to, ako sa posúva detský prednes, dokonca detskí recitátori dokážu aj v notoricky známom texte nájsť niečo nové. A dokážu si vybrať texty, ktoré majú filozofickú rovínu, čo znamená, že už deti na prvom stupni premýšľajú o zmysle života a hľadajú si svoje miesto v ňom.

(dj, pn, jkb)

Zázračná krajina je pre každého iná

Programom vystúpení recitátorov I. kategórie nás sprevádzal Klobučník z krajiny OZ. Vďaka šikovným mladým účinkujúcim sme sa preniesli do rôznorodých príbehov. Zaujímalo nás, v akom príbehu by sa chceli ocitnúť samotní recitátori.

Margaréte Hvozdiková:

Chcela by som sa ísť pozrieť do krajiny OZ, pretože je tam všetko veľmi pekné a smaragdové.

Alžbetka Piňková:

Ja by som sa chcela ocitnúť v rozprávke Kráska a zvierka, pretože kráska je tam veľmi pekná a páčia sa mi tam aj rozprávajúce predmety.

Liana Oláhová:

Mne sa páči básnička, ktorú recitujem – Dieťa z Marsu. Je to humornejšia báseň a strašne sa mi páčia postavy v nej, čiže tam by som sa chcela ocitnúť.

Natália Maderová:

Ja by som sa chcela ocitnúť v rozprávke Lorax, lebo by som chcela vidieť naživo také zaujímavé stromy.

Jakub Slanina:

Chcel by som sa dostať do filmu Policajt zo škôlky, pretože by som sa tam mohol kamarátiť s Arnoldom Schwarzenegrom.

Veronika Kováčová:

Sama píšem rôzne príbehy. Najradšej mám AKČANTYROK – čo je vlastne korytnačka opačne. Mám veľmi rada príbehy o korytnačkách, tak s nimi by som chcela

prežiť nejaký príbeh.

Šimon Tarjányi:

Chcel by som sa chcel dostať do tej rozprávky, ktorú recitujem – Dvaja kmotri figliari, lebo sa mi páči ako medzi sebou srandujú a robia si jeden z druhého žarty.

Nina Tokáriková:

Mne sa páči Alenka v krajine zázrakov, lebo je tam všetko také pekné a super, čiže tam.

Mária Valentová:

Skôr by som si chcela vyskúšať život niekoho v reálnom živote, niekoho z môjho okolia.

Samuel Kurák:

Mne sa páči text, ktorý recitujem – Neblázni mamička, pretože tam stvárajú všelijaké šibalstvá, tak by som chcel s nimi čo to postvárať.

Matyas Kovalosvský:

Určite Harry Potter, pretože by som chcel vedieť čarovať.

... a všetko zlé sa na dobré obráti...

Recitátori I. kategórie sa v tomto roku vo svojej dramaturgii spohľadli predovšetkým na slovenských autorov. Zdá sa, že deti premýšľajú nad pestrou paletou tém a hľadajú odpovede na otázky: prečo sme na svete, ako sa navzájom k sebe správame, ako môžeme prelomiť „sklenenú stenu“, ktorá niekedy medzi nami stojí, ako nadväzovať kontakty, kto je „cudzinec“, kde sa berú závisť, zloba, pýcha a ako ich prekonať. Prednesy ukázali aj to, že deti majú rady humor a vtip a v literárnych textoch si ich užívajú. Škoda, že viacerých talentovaných recitátorov limitovala slabšia literárna úroveň textov a zabránila im intenzívnejšie oslovovať publikum.

Napríklad Lenka Oláhová z Lučenca veľmi autenticky opísala prostredníctvom básne Miroslava Kapustu Dieťa z Marsu problémy dievčatá, ktorému dajú rodičia meno, predurčené na posmešky, ale didaktický záver básne jej výpoveď oslabil.

Ani jednoduchá básnička Daniela Heviera Klaunová nedala

Natálii Maderovej z Ružomberka šancu na pestrejší prednes.

Pocit zodpovednosti z vystúpenia pred veľkým publikom a istá dávka trémy poznačila viaceré prednesy. Šimon Tarjány z Košíc si viditeľne užíval vtipný text Jána Navrátila Dvaja kmotri figliari, ale rýchle tempo, ktoré nasadil, nedovolilo poslucháčom naplno vnímať jednotlivé obrazy.

Rovnako veľmi talentovaná Magdaléna Hvozdičková z Nitry oslabila rýchlosťou prejavu silu jasne koncipovanej montáže z básni Jozefa Mokoša pod názvom Keď... Napriek tempu sa jej podarilo osloviť nás presvedčením, že aj zajtra vyjde slnko a všetko sa na dobré obráti.

Nina Tokáriková z Kysuckého Lieskovca a Samuel Kurák z Rimavskej Soboty sa prejavili ako dobrí rozprávači prozaických textov, prílišná snaha všetko vypovedať, zdôrazňovať a množstvo páuz vo vetách však zahatali plynulé rozprávanie a prednesom chýbala väčšia dynamika.

Rozprávanie vtipného príbe-

hu si viditeľne užívali Matyas Kovalský zo Skalice, Veronika Kováčová z Kendíc, Sára Štofanová z Košíc aj Jakub Slanina z Bratislavy. Ten navyše dokázal veľmi plasticky vykresliť situácie, ktoré vznikali pri snahe rozprávača príbehu prelomiť „sklenenú stenu“, ktorá bráni ľuďom nadväzovať kontakty.

Mária Valentová z Trnavy prostredníctvom jemnej štylizácie prelmočila text Gianniho Rodariho Neviditeľný Tonino, vystihla jeho nonsensovú poetiku a presne vystavaným prednesom držala poslucháčov v napätí počas celého rozprávania.

Lenka Hučková z Trnavy vyslovila cez básne Eleny Čepčekovej Hviezdička presvedčenie, že vidieť a cítiť môžeme iba srdcom a že keď pomáhame druhým, splnia sa aj naše túžby.

Báseň Milana Rúfusa Kyticka jahôd zrejme očarila Anetu Pečárovú zo Skalice silným rozprávkovým príbehom, z ktorého vyrastá. Náročnejšie filozofické úvahy autora však boli – hlavne vzhľadom na vek – nad jej sily.

Janka Mizáková z Bratislavy vtipne spojila básne Jána Navrátila a Juliana Tuwima, pridala k tomu hru na husličky a vybudovala vtipný obraz zo života slávičej rodinky. J

ana Milová z Nitry presne vystihla poetiku náročného textu Aglajy Veterany Prečo sa dieťa varí v kaši. Nie je jednoduché pozrieť sa očami dieťaťa na kruté až neznesiteľné životné situácie a zážitky a hľadať odpoveď na existenciálne otázky.

Mimoriadne talentovaná a technicky zdatná Alžbeta Piňková z Humenného kolážou básni Daniela Heviera pod názvom Sen lúčneho konika priniesla na javisko veselý, pestrý obraz jari, so všetkými farbami, vôňami a chuťami. Keďže jej prednes uzatváral programový blok najmladších recitátorov, stal sa akousi symbolickou bodkou a umožnil divákovi odchádzať zo sály s pocitom, že snívaj sa oplatí.

Eliška Sadíleková

*Svet kuriatok je žltý iba naoko,
pretože naozaj je takmer ružový.
Stačí len nerásť do slepačích nárokov,
dážď ovky nemať na háku a neodvrávať mužovi!*

Dramatický krúžok pri Základnej škole s materskou školou, Hrabušice
Štefan Šimko: Pi-pí-pip **Réžia: Viera Keritová**

Zo života kureniec

Text Štefana Šimka s jednoduchým a patričným názvom Pi-pí-pip je vhodný materiál pre žiakov základnej školy, ktorí sa s divadlom a detskou dramatickou tvorivosťou zoznamujú. Kladie však nároky na réžiu a môže provokovať mladých interpretov k hravosti. Divadelný krúžok z Hrabušíc pôsobiaci pri Základnej škole s materskou školou využil potenciál textu a vložil doňho veľkú mieru energie a razantnosti mladých dievčat i chalana.

V podstate jednoduchý príbehový oblúk nás vovádza do sveta malých kureniec, ktoré sa učia spoznávať svet, ktoré sa konfrontujú s novým, neznámym, možno nepriateľským. Hľadajú výrazy, slová, pomenovania, učia sa rozumieť svetu a jeho pravidlám. A jeden deň zrenia sa ukončí slasťným spánkom. V tomto jednoduchom oblúku sa však dajú rozohrať základné situácie vzťahov, dospievania, mudrovania, budovania priateľstva, k čomu inscenácia smeruje.

Dôležitým prvkom je voľba výtvarného jazyka inscenácia. Už jej úvodný obraz je výrazný režijný nápad. Rodí sa poetická atmosféra, rodia sa malé kuriatka. A to doslova. Spozna bielych dáždnikov

sa ako z vajeck vyklúajú ruky, nohy, hlavičky, všetko poznačené oranžovou a žltou farbou. Samotné interpretky pred nami poľhavo i zvukovo vytvoria malé stvorenia s ich neistou chôdzou, typickým zvukom.

Tento prvý obraz, ktorý je v rovine obraznosti a metafory, následne vytlačujú občas ilustratívne postupy. Ako príklad uvedieme situáciu, keď sa mladé slepočky učia základné návyky. Vo veľkej miere neinvenčne ilustrujú text – pri hrabaní, mydlení hlávok, ale napríklad pri lietaní zas hľadajú náhradný prostriedok – skok. Tým vznikajú isté rozpory v používaní divadelného jazyka. I biele dáždniky sa už potom nepremieňajú tak nápadito na iný objekt, ale zostávajú vo väčšine prípadov dáždnikom a nepomáhajú pri stavbe metafor inscenácie.

Inscenácia má akoby dve príbehové časti. Tú, v ktorej vidíme zrenie slepočiek, a potom i tú, v ktorej vidíme „príbeh“ dážďovky Žofie. Tam sa inscenátori rozhodli pre iný prostriedok. Pracovali s princípom bábkovej manipulácie s ňou. V jednotlivých situáciách kontaktáže medzi svetom slepočiek a dážďovky hľadali humor a

nápad. Ale zároveň miešali divadelný jazyk ilustratívny s obrazným a metaforickým.

V budúcnosti sa môže režisérka isto oprieť o veľmi zdatný súbor a ísť do výraznejšej hry – s detskou dramatickou tvorivosťou, do rozvíjania etúd. Práve text, ktorý si nestavia žiadne filozofické ciele, je dobrým začiatkom.

Režisérka so súborom nastavila výrazný a silný úvodný obraz, ale v ďalšej časti inscenácie už nenašla rovnako silné obrazy a nápady. Čo nie je výčitka, skôr motivácia k udržaniu nárokov na imagináciu ako v prvom obraze inscenácie.

Súčasťou plejády sveta na jednom dvore sa stalo i Slnko. Jeho výtvarné riešenie však nebolo hneď a priamočiaro určujúce. Jeho funkcia rozprávača by zniesla i funkciu toho, ktorý do deja zasahuje a priam ho ovplyvňuje.

Inscenácia mala svoj malý dramatický oblúk jedného dňa a zrenia v ňom, ale chýbala výraznejšia pointa. Súbor je na veľmi dobrej ceste k divadlu, ktoré má nadhľad, humor a výraznú výtvarnú poetiku i budúce výrazné herečky. Pokračovať treba!

Miriám Kičiňová

Na slovičko s režisérkou Mgr. Vierou Keritovou

● Na počiatku bolo slovo Štefanovo... A potom?

Niekde na začiatku, ešte pred vznikom inscenácie, bola prirodzená túžba detí hrať sa. Stretávali sme sa po poobediach a ony sa chceli hrať rôzne rozprávky. Aby to nebolo len tak, pán učiteľ Šimko mi ponúkol tento text. Páčil sa mi najmä preto, že hovoril zaujímavým spôsobom o priateľstve. Tu to bolo priateľstvo medzi kuriatkami a dážďovkou, čo je na prvý pohľad dosť neobvyklé, keďže väčšie kuriatka, čiže slepočky, v skutočnosti nemajú k dážďovkám až taký vrúcny vzťah... A pre nás to bolo o tom, že sa niekedy naozaj môžeme priateľiť aj s ľuďmi, s ktorými by sme sa podľa tradičnej predstavy o priateľstve, asi ani nepriateľili. Tak vlastne inscenácia aj nám pomohla vytvoriť a udržať si v kolektíve súdržnosť, aby sa deti mali rady, aby mali rady aj rozprávku o kuriatkach, aby ňou žili, aby sa s ňou zžili...

● Vo vašej inscenácii ste vytvorili taký nežne naivný detský (namiesto ružového žltučký) svet... „Lev a teliatko budú spolu ležať, ale teliatko sa veľmi nevyspí,“ ako hovorí Woody Allen...

Kuriatka sa vyliahnú a poznávajú svet, o ktorom nič nevedia. Nevedia, že ich môže čakať aj niečo zlé...

● Predstavíte nám aj autora?

Autorom inscenácie je pán učiteľ, aj keď dnes vlastne už bývalý učiteľ Štefan Šimko. Pracoval na našej škole a tiež sa venoval takýmto divadielkam. Je aj literárne činný, jeho tvorbu možno najmä počuť v rozhlase. Spolupráca je postavená na tom, že on niečo napíše, ponúkne mi to a potom už záleží len na tom, či v tom texte niečo nájdeme, či sa s ním stotožníme. V prípade tohto textu som si po prvom prečítaní uvedomila, že je to veľmi dobrý nápad. Hneď som videla scénu, ako sa kuriatka liahnú. Navyše sme to hrali na jar, čo bolo časovo veľmi príznačné a zvolená rekvizita (biele dáždniky) ma k vajíčku veľmi blízko...

(jkb)

Na slovíčko s režisérkou Miladou Závod'ančíkovou

● Ako sa rodila inscenácia Išli hudci horou?

Prvý nápad v našich hlavách skrsol v momente, keď sme vlni počuli Agátku Brozovú spievať v jej inscenácii Zahrajte mi tichučko, javorové husle... To sa nám veľmi páčilo. A potom sme boli na Dilongovej Trstenej a tam sme videli predstavenie, v ktorom padali javorové listy... Tak sme si hovorili, že by to bolo super spojiť. Javorové husle a javorové listy. Do tretice sa pridala situácia v dedine. U nás je na prvom mieste folklór, tak sme pridali do inscenácie aj ľudovú pesničku, aby sa to aj babkám páčilo.

● Mali ste tri „pilieri“ a čo potom?

Začali sme tvoriť, potom sa chvíľu netvorilo... Potom prišli deviatačky: „Ale veď dačo spravme!“ Potom nás začali naháňať z Kubína, tak sme sa nechali presvedčiť a spojili sme husle a Išli hudci horou. Ale stále nám niečo chýbalo. A prišli víly, aby sme ukázali naše pekné baby, nielen lienky-drevulienky, ale aj také šikovnejšie. Sem-tam sa však dievky aj pohašterili, aby sme si uvedomili, že základnou myšlienkou inscenácie môže byť aj skutočnosť, že jazykom často ublížime aj tým, ktorých máme najradšej.

● Ako sa vám tu v Dolnom Kubíne hralo?

Ja som spokojná, aj keď práve ja som mierne zlyhala s osvetlením... Ale ospravedlňuje ma skutočnosť, že si to u nás v Novoti ani nemáme kde vyskúšať. A skúška v Kubíne je naozaj málo. Takže som osvetľovač teoretik. Ale dievky boli zlaté a chalani tiež. Až na tempo-rytmus... Ale ten docvičme a dobojujeme. Ale pred predstavením mali veľa energie, tak som ich musela upokojovať. Napokon sme to, našťastie, zvládli.

● Ako vidíte budúcnosť Lienok?

To je ešte vo hviezdach. Deviatačky (také tie pohonné hmoty) nám odchádzajú. Ale máme našťastie v zálohe aj ďalšie talenty...

(jkb)

*Tichučko hrajú husle javorové,
pretože matka príliš hlasno
zaklína. No podstata je v slove,
ktoré tak často stroskotáva na snoch.*

Detský recitačný kolektív Lienky pri Základnej škole s materskou školou, Novot'

Ľudmila Podjavorinská – Mária Ďuričková: Išli hudci horou
Réžia: Milada Závod'ančíková

Išli Hudci...

Detský recitačný kolektív Lienky pri Základnej škole s materskou školou Novot' pod vedením a v réžii Milady Závod'ančíkovej uviedol inscenáciu čítankovej predlohy Ľudmily Podjavorinskej a Márie Ďuričkovej Išli hudci horou. Do známej balady o zakliatí dcéry do javorového dreva, z ktorého si hudci vyrobia husličky, inscenátori vložili aj niekoľko ľudových, tematicky súvisiacich piesní. Dôvodom bolo vyhovieť požiadavke svojich starých mám, aby deti zahrli aj niečo s pesničkami, nakoľko na ich dedine majú predsa len radšej folklór ako divadlo. Vznikol tak divadelný tvar, pre ľudí na ich dedine popularizujú-

ci divadlo, ktorý však pre súbor priniesol výzvu, ako tieto dve zložky inscenácie stmelí dohromady.

Táto výzva akoby nedostala adekvátnu inscenačnú odpoveď a dve polohy inscenácie sa striedali len v mechanických, v prítmi realizovaných prestavbách. Ako stmelujúci hudobno-dramatický moment sa pritom núkala prítomnosť huslí (kľúčový znak predlohy), ktoré sa mohli stať pomyselným rozprávačom príbehu či dokonca inscenačným rámcom a zároveň partnerom spevu piesní, ako aj zvukomalebým partnerom k oživovaniu atmosféry jednotlivých obrazov. Pri inscenovaní piesní sa súbor

nevyhol situačnej ilustrácii spievaného textu, čo v konečnom dôsledku ubralo na dramatickosti narácie príbehu a mohlo prispieť k celkovému monotónnemu vyzneniu inscenácie.

Treba však oceniť snahu súboru stavať jednotlivé obrazy do zrozumiteľných mizanscén, ako aj prácu s výtvarnou štylizáciou (biele ľudové kostýmy, animovanie bielej plachty a troch lieskových palíc do rôznych významov). A v niektorých situáciách aj prácu so zvukomalebnosťou, či rytmizáciou a gradáciou vybraných replík textu v rámci zborového prednesu.

Mgr. Peter Jankú, PhD.

*A keď ti niekto skríži cestu,
aj keď ho možno šiblí
omelom, ty do cesty mu nestúp,
pretože bude všetko v kýbľi.*

Kredenc pri Základnej škole Pri Podlužianke, Levice

Ján Botto: Krížne cesty

Réžia: Štefan Jurča

Krížne cesty

Osem vedier rozložených na javisku v tvare kríža. To je akčno-priestorový diagram východiskovej situácie inscenácie predlohy Jána Botta *Krížové cesty* v podaní súboru Kredenc pri Základnej škole Pri Podlužianke, Levice, v réžii Štefana Jurča.

Vedro v tomto prípade môžeme vnímať ako metaforu človeka, prázdnej nádoby, ktorú môžeme naplniť čímkofveľ. Napríklad strachom, či poverami a strašidelnými historkami, ako tomu bolo v minulosti v prípade krížnych ciest. Vyliať ich zo seba, znamená prekonať seba samého a postúpiť v iniciácii života na základe správneho rozhodnutia, ktorou cestou ísť ďalej. Často v sprievode niekoho, kto nás krížovými cestami prevedie a na koho sa môžeme spoľahnúť, napríklad svojej matky. To je struč-

ná fabula predlohy, ako aj jej aktualizácie presahy, vďaka ktorým ju, ako aj jej inscenačnú podobu, môžeme vnímať ako iniciačnú hru pre mladých ľudí v čase, keď strach či rôzne povery stále zohrávajú veľkú úlohu v motíváciách konania ľudí.

Zbor, vyložený ako obyvatelia dediny, ovládaný postavou smrti, či temnoty (neskôr sa táto postava identifikuje ako Laktibrada), týmto vedrám pripisuje rôzny význam podľa toho, ako s nimi manipuluje. Je to akási lúza, ktorá požiera a trestá všetkých, čo zlyhali. Víťazstvom nad zlou postavou sa pre hlavnú hrdinku ako aj pre ľudí v dedine, otvára pre život nový životný a hodnotový horizont.

Inscenatori pôvodný text značne skrátili, avšak bez straty čitateľnosti príbehu. Ako náhradu

a nadstavbu ponúkajú spektrum expresívnych, divadelne nápaditých mizanscén, ktoré budujú autentickú divadelnú atmosféru. Škoda, že niektorým zborovým vykričaným replikám nie je rozumieť a divák si ich musí domýšľať z celkového kontextu. Ale domyslí si.

Z celkového vhodne zvoleného inscenačného rámca sa vymyká hudobná dramaturgia, ktorá do atmosféry jednotlivých obrazov vnáša vonkajšie pateticko-symfonicko-filmové dramatické, čo na jednej strane môžeme vnímať ako barličku hercom k expresívite konania, na druhej strane však ako barličku zbytočnú, ktorá kvalitu situácií skôr zhadzuje, ako im pomáha.

Mgr. Peter Jankú, PhD.

Na slovičko s režisérom Štefanom Jurčom

● Ako a prečo vznikla inscenácia *Krížne cesty*?

V Levickom okrese máme takú súťaž Kráľove Šahy (každý druhý až každý tretí rok), kde sa recitujú štúrovské texty a robia sa divadelné predstavenia na texty od štúrovcov. Prišla požiadavka, že by sa po rokoch mohla zapojiť aj naša škola. Mne sa vždy páčili *Krížne cesty*, tak som uvažoval, ako by sa to dalo spraviť. Mal som tam decká, ktoré chodili na divadelný, ale aj také ktoré nechodili, ale chodia k Renči (manželke) na ZUŠ-ku. Tak sme to spojili a nahovoril som ich, aby sme sa do toho pustili. Už na Šahách som uvažoval, že by toho predstavenia bola škoda hrať to v podstate len na regionálnej prehliadke. Tak sme to vylepšovali a dotiahli a sem. Dlhú som nad tým uvažoval, ale až teraz máme partiu ľudí, s ktorými sme si na *Krížne cesty* trúfli.

● Ako sa vám v Kubine hrálo?

Vždy je problém, keď je priestor pre decká nový. Len jedna jediná zo súboru už v Kubine hrála. K tomu treba prirátat časový stres. Máš na to hodinu, viš, čo všetko treba prejsť, technici ti vychádzajú v ústrety, a ale kým si to všetko len nachystáš... Niektoré veci sme si jednoducho neprešli. Napriek tomu to riešili dobre. Máme teda dobrý pocit, aj keď ja z tej kabínky toho veľa nevidím. Ja veľmi túžim mať osvetlovača, aby som mohol aspoň jedno predstavenie pokojne vidieť z hľadiska, aby som dečkám mohol povedať: Áno, bolo to výborné. Alebo, bolo to úplne na... nebolo to až také dobré. Ale myslím si, že to celkom vyšlo.

● Máte skúsenosti aj s inými prehliadkami?

S manželkou si vzájomne pomáhame a do všetkých inscenácií vzájomne miešame. Reňa robila divadlo poézie, ale z nitrianskeho kraja nikoho neposunuli na celoslovenskú súťaž. Objavila sa tam totiž taká zvláštna „choroba“, neudeľovať prvé miesta. Zažil som to možno na piatich prehliadkach. V divadlách poézie, kde náš kraj patril vždy k tým silnejším krajom, v divadlách dospelých, v recitácii tretej kategórii bolo šesť silných prednesov, tiež bez prvého miesta... A potom sa to prenieslo aj na celoslovenský Belopotockého Mikuláš, kde tiež neudelili prvé miesto. Je to dosť znechucujúce. (jkb)

Na slovičko s režisérom Petrom Weincillerom

● Priniesli ste netradičné poňatie klasickej predlohy. Kto prišiel s touto dramaturgiou, Vy alebo to bol nápad detí?

Je veľmi dôležité, aby sa deti oboznamovali s našou literatúrou a aj s tou klasickou. Aj keď sa niekomu môže zdať, že táto predloha je už opotrebovaná, že sa často recituje i inscenuje, myslím si, že je dôležité, aby si deti našli k tejto literatúre vzťah. A práve v tomto divadelnom prevedení sme sa snažili hľadať komunikáciu medzi textom, autorom a deťmi. Aby tomu porozumeli, prijali za svoje, trochu sa s tým pohrali, mali to radi a mali vzťah k našej literatúre oveľa krajší.

● Prichádzali s nápadmi na stvárnenie textu aj herci?

Mňa vždy inšpiruje, keď niekto niečo urobí trebárs aj mimochodom, mimovoľne, pretože to prináša impulzy, ktoré ja potom rozvediem. A to je veľmi fajn. Oni niekedy len niečo ponúknu, naznačia vo svojej prirodzenej tvorivosti a bezprostrednosti a potom to spolu rozvínieme. Takže je to spoločná tvorivá práca.

● Plánujete svoj zámer otvárať obzory slovenskej klasiky rozvíjať aj naďalej, alebo sa vyberiete v budúcnosti trochu iným smerom?

Ja sa divadlu poézie venujem aj vo svojej profesionálnej kariére na póde SND, kde sme napríklad nedávno odpremiérovali Hviezdoslavove Časy, časy, mrcha časy. Mňa to baví a je príjemné, keď od divákov počujete, že je super, že sme im priblížili autorov, ktorých by si možno sami nikdy neprečítali. Alebo, že sa im páčilo naše podanie klasickej poézie. To nás povzbudzuje, že to má zmysel, aj keď to nikdy nebude nejako masovo navštevované. Takže áno, aj keď sa venujeme aj iným žánrom a iným témam, v prinášaní slovenskej klasiky v trochu netradičnej forme divadla poézie chcem pokračovať aj naďalej.

(dj)

*Všetci sú dáki divní, Janko.
Viac vtípu do temnosti balád!
A keď je zrazu veselosti manko,
je z toho vtípno-smutný šalát.*

**Detský recitačný kolektív pri Základnej umeleckej škole, Malacky
Janko Král: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko
Réžia: Peter Weinciller**

DRK ako ten mesiac

*Voda sa bíri, vetrisko skučí —
a na poli zem dudneje,
mesiac preletí mračná ak' hory;
na vody búrne sa smeje.
(J. Král - Zakliata panna vo
Váhu a divný Janko)*

Ak sa detskému recitačnému kolektívu podarí rozkryť a (s) poznať významové súvislosti na ploche romantickej balady, existuje predpoklad, že v rámci nej prežijú vlastnú tému, sformulujú svoj názor. Niekedy sa však udeje, že disponovaný súbor v symbióze s režisérom zaostrí na jednotlivé myšlienky, vety, verše a podarí sa mu rozkryť aj tie. Vtedy sa schyľuje ku konsonancii v dialógu medzi literárnou klasikou a jej súčasnou interpretáciou. Ani to by však nestačilo, ak má ísť o divadelnú alchýmiu. Môžeme vlnenie plachty pripodobniť k rieke, lampášom hľadať svetlo, či zvončekom predikovať umieračik.

Kým bude v inscenácii absentovať nadhľad a ľahkosť, obyčajný kov sa na zlato nepremení. V inscenácii DRK pri ZŠ v Malackách sa ale zlato zablýšťa. Možno ho zreteľne identifikovať v prvej časti predstavenia, kde súbor na základe poctivej analýzy textu vytvára generačný a ironicky ladený obraz súčasnej spoločnosti a dospievajúceho človeka ako individuality v ňom. A to aj v rámci jedného verša, či dokonca slova. Jazyk autentických a vhodne využívaných výrazových prostriedkov (významovo presne a dôsledne využívané prozodické vlastnosti reči, rovnako presná mimika, gestika – spomeňme napr. „like“ kolektívu Jankovi a pod.) komunikuje úprimne a plynulo prechádza z humorných do vážnych polôh. Diferencované a vypointované skupinové akcie herci dohrávajú, intuitívne a zároveň presne pracujú s napätím a tichom. Ich hra sa začína pred

predstavením, keď ako vnímaví pozorovatelia sledujú svoje publikum/spoločnosť z javiska.

Invenčný prístup ku klasike a inteligentnú živlosť tvorivého kolektívu však v druhej časti inscenácie vystriedajú obrazy ako z povinného čítania – z plachty je brána do iného sveta, Zakliata panna ležiaca v rieke láka Janka (načerveno nalakovanými nechťami), Janko (aj napriek krátkej úvahe) skáče do Váhu. Pred plachtou, za plachtou, pod stolom, nad stolom – kde je záver? Kde je tá skupina mladých ľudí z úvodného (pred)obrazu, ktorá ironickým očkom sleduje dianie okolo seba, aj to literárne? Anachronické sekvencie (v zmysle ich interpretácie a spracovania) by predsa takisto mohli byť objektom hodnotovej revízie, ktorá je rovnako generačná ako divadelná a rovnako romantická ako vtípná.

Diana Laciaková

*Boli to veľmi zvláštne rýmy
pretože láska (bacha na Bacha!)...
Teda ak láska neverí mi,
darmo má veršom balácha.*

Priatelia múz pri Základnej škole, Turzovka
Valentín Šefčík: Bola raz jedna láska
Réžia: Eva Dodeková

Nie je láska ako láska

Divadelný súbor Priatelia múz pri základnej škole Turzovka predstavil inscenáciu podľa knihy Valentína Šefčíka *Bola raz jedna láska*. Súbor funguje približne tri roky vo viac menej nezmenej zostave a na celoštátne finále Hviezdoslavovho Kubína sa prebojovali po prvý raz.

Vo svojej písomnej reflexii inscenácie *Bola raz jedna láska* sa budem trochu odvolávať na náš rozhovor s členmi súboru počas rozboru na hodnotiacej diskusii. Zhodli sme sa na tom, že výber textu pre túto vekovú kategóriu a špeciálne pre tento disponovaný súbor nebol práve najšťastnejší. Básne Valentína Šefčíka, ak by sme sa aj vyhli ich umeleckému hodnoteniu, sú určené skôr pre výrazne mladšiu vekovú kategóriu, čo v konečnom dôsledku pôsobilo neadekvátne, vzhľadom na vek a osobnú, životnú skúsenosť protagonistiek. A od toho sa odvíja prakticky všetko. Iste, že by sa dal inscenovať takýto text aj v tejto konstelácii, ale v tom prípade mu chýbal nadhľad životnej skúsenosti a možno aj štipka sebaironie. Láska totiž, ako všetci dobre

vieme, nie je len príjemným vankom, ktorý nás navštíví a poteší a zasa si odletí rozdávať radosť a sentiment kamsi ďalej. Často so sebou prináša alebo za sebou za sebou zanecháva spúšť, zlomené srdcia, trápenie atď. V básňach Valentína Šefčíka láska pôsobí ako nejaká naivná banalita, čo v konfrontácii so životnou skúsenosťou pôsobí trochu falošne, resp. moralisticky.

Prežívanie lásky je jedným z najdramatickejších procesov, ktorým v našich životoch čelíme. Vášeň, vzrušenie, súženie, úzkosť, či extáza a eufória, to všetko sa spája s citom, ktorý voláme láska. Emocionalita. Bohužiaľ, práve tento rozmer nám v inscenácii chýbal. Počas hodnotiacej diskusie sme sa o tom s dievčatami so súboru Priatelia múz rozprávali otvorene a treba povedať, že to bol obojstranne inšpiratívny rozhovor. A veľmi oceňujem, že sme našli vzájomnú zrodu a pochopenie. Okrem iného sme sa rozprávali aj majstroch básnikoch, ktorí sa téme lásky venovali (niektorí pre ňu aj zomierali) a zanechali hlbokú stopu vo sveto-

vej poézii. Baudelaire, Rimbaud, Verlaine, Lermontov, Puškin, Sylvia Plath, Miroslav Válek a i.

Náš včerajší rozhovor (i rozbor) smeroval k jednej dôležitej téme a síce, ako je dôležité venovať čas a priestor výberu textu, ktorý chceme inscenovať na javisku. Osobná výpoveď je v umení tá najcennejšia a v prípade poézie to platí dvojnásobne. Pri inscenácii *Bola raz jedna láska* sa práve absencia osobnej výpovede stala jej základným hendikepom. Čo je skutočne škoda, pretože mladé dámy zo súboru Priatelia múz pod vedením PhDr. Evy Dodekovej sú naozaj všestranne divadelne veľmi disponované a majú nesporné talent. No, zároveň sme sa zhodli na tom, že aj vzhľadom na ich intelekt a talent, majú určite na viac. Chcuť hrať divadlo a vyjadrovať sa prostriedkami divadla im priam sršala z očí. Dievčatá, nestraťte tú chuť, tú energiu, ten zápal. Len sa nebojte mať na seba vyššie nároky. Vypláti sa to, verte mi. Veľmi vám držím palce.

Patrik Lančarič

Na slovičko s režisérkou Evou Dodekovou

● **Knihy Valentína Šefčíka *Bola raz jedna láska*, ktorú ste inscenovali, je veľmi obľúbená najmä pre divadelné súbory detí v nižších vekových kategóriách. Čim oslovila vaše už pomaly dospievajúce herečky?**

Asi tým klasickým princípom lásky, ktorý je večný, nekonečný a nevyčerateľný. A myslím, že aj svojou hravosťou, jednoduchosťou a hlavne srdcom. My sme sa pokúsili vybrať z knihy jednotlivé básne, trochu ich upraviť a poskladať do jednotného celku. Dievčatá to baví, je to téma, ktorá každého oslovuje asi celý život a ich v tomto veku obzvlášť. No a ďalším dôvodom bolo, že láska je niečo absolútne pozitívne a máme pocit, že v dnešnej dobe mladá ľudia ovplyvnení rôznymi vplyvmi prostredia a doby a rozmýšľajú dosť negatívne, a preto sme chceli priniesť niečo dobré, pozitívne, idúce priamo zo srdca.

● **Inscenačné poňatie je vaše alebo prinášali nápady aj dievčatá?**

Nikdy to nie je iba moja práca, vždy je to kooperácia všetkých členov. Vyslovene ide o to, čo cítíme. Nie je to len niečo, čo by som im ja nadiktovala, musia to všetky jednoducho schváliť a svojím spôsobom prežiť a precítiť, pretože ony ani nie sú ochotné zahráť niečo, čo im, takpovediac, nesadne.

● **Je to o láske. Nechýbal dievčatám pri tvorbe aj chlapčenský prot'ajšok, taký mužský element?**

Ten tam bol, bohužiaľ, zastúpený len vo forme hudobníka, ktorý sprevádzal verše dievčat. Možno že im aj chýbal, ale zatiaľ sme nenašli niekoho vhodného, kto by mal čas a chuť s nami pracovať. Minulý rok sme aj jedného chlapca oslovili, ale nakoniec to zlyhalo. Do budúcnosti by sme však určite chceli pritiahnúť aj chlapcov.

(dj)

Storytelling – novodobé rozprávanie

Okrem recitátorov, divadiel poézie a súťažení sú pravidelnou súčasťou Hviezdoslavovho Kubína aj tvorivé dielne. Tento rok sa účastníci môžu podučiť storytellingu. Lektorkou je Barbora Schneiderová, ktorá prišla od našich susedov z Českej republiky. Dôvod je čisto prozaický – na Slovensku sa storytellingu nik zatiaľ nevenuje. Pozist'ovali sme teda o tomto novom umeleckom smere viac.

● **Čo znamená storytelling? Dá sa to preložiť do slovenčiny?**

Storytelling znamená rozprávanie príbehov. Anglický názov používame preto, lebo je to terminus technicus. Storytelling má pod sebou celú základňu a metodiku, z ktorej vychádzame a s ktorou pracujeme. Ale keby sme to chceli čo najpresnejšie preložiť, tak by sme mohli hovoriť o novodobom rozprávaní, alebo živom rozprávaní.

● **V čom je to novodobé? Lebo rozprávanie príbehov je tu od nepamätí, čím je to teraz iné?**

Áno, rozprávanie príbehov je tu odjakživa, to nie je nové, ale nové je, že v polovici 20. storočia sa rozprávaniu začalo venovať viac ľudí, začali skúmať akým spôsobom ho navrátiť naspäť do kultúry, do divadelného prostredia a ako začať s rozprávaním znova vedome pracovať. Tradícia tu síce stále bola, ale kvôli televízii, počítačom a modernej dobe sa na ňu trochu pozabudlo. Preto sa začalo uvažovať nad tým, ako túto tradíciu navrátiť naspäť.

● **Existujú nejaké kritériá, ktoré určujú či ide o rozprávanie príbehu alebo o recitáciu, či divadlo?**

Dôležité je, že príbeh rozpráva človek vždy sám za seba. To znamená, že nehra žiadnu rolu. Tým sa storytelling značne oddeľuje od divadla. Taktiež je dôležité, aby rozprávač videl na divákov, čiže v sále je svetlo, nepoužívajú sa rekvizity a môže ale nemusí sa používať hudba. Takže to sú celkom jasné kritériá. Storytelling rozpráva príbeh, ktorý má začiatok, stred a koniec.

● **Ten príbeh musí byť reálny, či vymyslený?**

Môže to byť hocikáky príbeh. Od tradičných rozprávok, cez mýty, autorské texty, fikcie až po osobné výpovede zo života.

● **Keď človek rozpráva príbeh, má nejaký konkrétny text, či vie iba štruktúru a používa improvizáciu?**

Je to individuálne, ale všeobecne sa dá povedať, že 80 percent je text a 20 percent improvizácia. To čo je na storytellingu zaujímavé je, že text sa neučíte naspamäť. Tým ako idete metódikou, rôznymi cvičeniami a technikami, si príbeh viac a viac dostávate pod kožu. Neučíte sa teda slovo za slovom, ale máte osnovu, ktorú si vo svojej hlave postupne zaplňate.

● **Čo sa učia účastníci workshopu? Predpokladám, že rozprávať, ale akým spôsobom? Čo si odnesú po týchto troch dňoch?**

Účastníci pracujú s príbehmi, ktoré sú už

hotové - s mýtami a rozprávkami. Využijú svoje poznatky z recitácie, prácu s textom, ale doplníme to o autorskú tvorbu a budeme s tým textom pracovať i dramaturgicky aby si ho prispôbili podľa toho, čo ich zaujíma. Ja by som si priała, aby si po tých troch dňoch odniesli to, že je s textom možné pracovať i trochu inak ako sú zvyknutí. Text sa dá brať viac autorsky, dá sa s ním experimentovať, rozprávať podľa toho s akým publikom pracujete.

● **Na workshope je 7 účastníkov. Každý si rozpráva jeden príbeh, alebo ide o nejaké kolektívne dielo, kde sa budú doplniať?**

Každý bude rozprávať jeden príbeh, na ktorom bude tri dni pracovať, ale zároveň sa medzi tým hráme rôzne hry, kde sa zapájajú všetci spoločne.

● **Na Slovensku nie je zatiaľ storytelling veľmi rozšírený, aj preto ste sa dielne ujali vy, hosť z Česka. U vás je rozšírenejšie?**

V Česku je story trochu známejší, ale tiež to nie je temo. Pár ľudí sa tomu venuje na profesionálnej úrovni, ale spočítali by sme ich na prstoch rúk. Venujeme sa mu my, naša nezisková organizácia Spolok storytelling. Je nás desať, rozprávame príbehy a školíme ďalších ľudí. Ešte sa tomu sólo venuje Martin Háak, ktorý pôsobí dlhšie ako my.

● **Ako môže človek využiť taký storytelling?**

Základom sú prezentačné schopnosti. Akým spôsobom rozmýšľam, ako dokážem utriediť svoje myšlienky a vysvetliť ich ostatným tak, aby to dokázali pochopiť. Myslim si, že je to dôležité aj pre deti, aby sa naučili formulovať myšlienky a pretvárať ich do zmysluplných viet bez zadržania. Často počúvame od učiteľov, že deti majú problém s vyjadrovaním, nevedia súvisle prezentovať svoj názor. V tom by storytelling mohol určite veľmi pomôcť.

Pavol Náther

Filip Lašut – pocta divadelnému fotografovi

Slovenskému ochotníckemu divadlu ale aj Hviezdoslavovmu Kubínu sa na celý život upísal v roku 1968. Vyše štyridsať rokov, až do svojej tragicko-nejehody ich zaznamenával prostredníctvom čiernobielych fotografií, ktorá podľa neho vyjadruje divadlo lepšie ako farebná, lebo zachytáva hru svetla, tieňa i kontrastu.

Päť rokov po jeho predčasnom úmrtí vyšla kniha Filip Lašut (1945 – 2012) poeta divadelnému fotografovi. Jej prezentácia bola tak prirodzenou súčasťou sprievodného programu 63. ročníka Hviezdoslavovho Kubína. Jarka (Čajková) tam odovzdala slovo Miškovi (Kováčovi), ktorého volá Miško, lebo je duchom mladý, napriek tomu, že už oslávil naozaj požehnaný vek... A Miško vďaka fundovane a vierohodne spomínal a svojim spomínaním vzdal poctu divadelnému fotografovi Filipovi Lašutovi. Napokon, stačí zacitovať túto rozvetvenú vetu: „A tak sa stalo, že tento chlapec rástol od inscenácie k inscenácii a keďže bol ľudsky zaujatý tým, čo robil, že s radosťou chodil po

všetkých podujatiach, tak si môžeme pripomenúť jeho život a dielo knihou tak, že neprezentujeme len fotografie, ale prezentujeme aj všetky podujatia, ktoré navštevoval a takto nádhorne zdokumentoval pre budúcnosť.“

A my dúfame, že takto bude pokračovať aj Filipov syn Michal, ktorý aj atmosféru podujatia, o ktorom píšeme, zachytil na fotografii.

(jkb)

63. Hviezdoslavov Kubín

Info č. 2

Redakcia:

Jarko Broz

Dušan Jablonský

Pavol Náther

Foto:

Michal Lašut

Zalomenie:

Juraj Lukáč

Šéfredaktorka:

Zuzana Račková

Vydali:

Národné osvetové centrum

www.nocka.sk

Mestské kultúrne stredisko
v Dolnom Kubíne

Osviežujúce očarenie senioreniek

Keď Eva Lofajová z literárno-vedného oddelenia dolnokubínskeho Hviezdoslavovho múzea prišla pred rokmi s myšlienkou doplniť sprievodné podujatia Hviezdoslavovho Kubína recitáciou seniorov, nikomu nenašlo, že práve ich vystúpenia ho raz otvorila. Na 63. ročníku sa tak stalo a bolo to očarujúce a v horúcom poslednom predletnom dni aj osviežujúce otvorenie.

V utorok 20. júna sa po pocyte básnikovi na cintoríne a pred jeho sochou seniorenky už po štvrtý raz predviedli v literárnej expozícii múzea. A boli to úžasné vystúpenia – nielen vďaka prednesu, ale aj výberu textov.

Otília Štepitová na úvod predniesla Hviezdoslavovu reflexiu jeho bytia Keď obozriem sa svojom po živote a na záver momentky zo svojej vlastnej tvorby. Dnes 79-ročná senior(en)ka súťažila už počas prvého ročníka Hviezdoslavovho Kubína – v roku 1954 však s pozdravom horám z Hájkovej ženy až do Kubína nepostúpila. Podarilo sa jej to až o rok s úryvkom zo štvrtého spevu.

Tatiana Rešová vystúpila so svojou vlastnou prózou vtípne opisujúcou ľudskú závisť a nespokojnosť.

Pavol Stuchlý si zvolil poéziu Ľuda Ondrejova, čím autora známeho väčšinou len ako prozaiika predstavil aj z menej známej stránky. Svoje vystúpenie navyše uviedol osobnou spomienkou na autora – prvý raz sa s ním stretol, keď mal štyri roky a má ho za-

Spoločné foto po odovzdaní ďakovných listov. Zľava: Tatiana Rešová, Peter Gallo, Pavol Stuchlý, Otília Štepitová, Jaroslava Čajková z Národného osvetového centra, Eva Lofajová z Oravského múzea Pavla Országha Hviezdoslava, Monika Tomláková a Marina Gruchaláková.

FOTO: KATARÍNA JEDLÁKOVÁ

fixovaného ako veľkého muža s veľkými rukami.

Čistú energiu poslucháčom vysielal Peter Gallo prednesom Jána Smreka. Ako hovorí, k Smrekovi sa dostal cez jeho preklady francúzskeho klasika Francois Villona a k Villonovi cez legendárne predstavenie Divadla na korze. „Smrekov preklad bol úžasný – drsný a krásny. Rovnako ako gauner Villon,“ hovorí o svojich dvoch láskach. Peter

Gallo sa chystá aj do hľadiska Domu kultúry – príde potleskom podporiť recitátorku, ktorá ho tento rok zdolala v krajskom kole. „Čo sa dá robiť, bola dobrá,“ hodnotí.

Marina Gruchaláková si vybrala bájku Ivana Krylova, ktorú predniesla v rodnej ruštine. Pre tých, čo by jej náhodou nerozumeli pridala poučenie v slovenčine.

Kruh recitátorov uzavrela

Monika Tomláková Hviezdoslavom a slovami „z tej duše pozdravujem vás“.

Tým sa však večer v príjemnej spoločnosti ešte neskončil – všetci recitátori si od duše Hviezdoslavovho Kubína Jaro-slavy Čajkovej prevzali ďakovné listy s podpismi generálneho riaditeľa Národného osvetového centra a primátora Dolného Kubína Romana Matejova.

(zr)

Výber z momentiek

Otília Štepitová

Voláme po slobode
a nevieme ani,
či nie je ako pre dieťa nôž,
ktorým sa poreže, a neubrání.

000

Hranica priestoru sa už
na ostré noža,
horizont sa posunul,
v úzkosti
ježí sa mi koža.
O koho sa oprieš
v beznádejnosti?

000

Traumy hushnú
ako bobule
v strapci hrozna,
veľkosť rôzna.
Tak sa stane,

že slza útechy
štípe v otvorenej rane.
Nebabri sa mi v nej,
v rane otvorenej.

000

Hoduje smrť a úžas rozlieva,
ani hrobov ničo dost'.
Mať tak silu zastaviť ju môcť...
Ako had ohýba svoj chrbát,
chvostom svoju stopu zametá:
Myslíš, že si svoje obeť pamätá?

000

Alebo je to zámer prírody -
ťahá sa mi historická nít -
čoho je na planéte veľa,
to vie účinne odstrániť.

000

Mladosť nekúpiš, starobu
nepredáš,
to je isté.
Márne čakáš, Kriste,

na vytrhnutie klincov
z doráňaných dlani.
Veda nepustí:
Ukrižovaným v tom čase
priblíži ruky na kríž
na zápästí.

000

Čas sa vymyká z klbov,
ale na západe sa ešte
červená deň.
Ešte vífazi.
Tým smerom tiahnu
ako svorka psov
na napnutej reťazi
unavení, hladní,
suché rebrá naježená od zimy
utečenci
s koníkmi chudými.

000

V požiaroch vojen
mnohí stratili svoj tieň,
z oštepú stal sa pazúrnik,

z praku kameň,
no najmä ich nepočuteľný krik
a do neba volajúci plameň.
Stopa sa stráca v nedohľadne,
kde práve hviezda do seba sa
rieti.

Ani sa ti to nezdá, ale tajomstvo
času sa s galaxiou krúti.

000

Aj z veľkého ohňa
zostane popol.
Čas doteraz vždy
veľký plameň stopol.

000

Vietor zas suché listie zametá...
Nerozprávaj sa, nebojuj s časom.
Čas je tvoj súkromný kapitál.
Duša sa ti znova spamätá.

000

Ak neprejdeme vlastnými
temnotami,
ako nájdeme svetlo?